

N:o 4.

Ank. till Riksd. kansli den 2 mars 1906, kl. 12 midd.

Andra Kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande n:o 2, i anledning af väckt förslag om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående utredning i fråga om statens och kommunernas inkomster af och utgifter för rusdryckshandteringen m. m.

Vid innevarande riksdag har herr *Ol. Olsson* i See inom Andra Kammaren genom motion n:o 48 hemställt, »att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes låta verkställa utredning, som utvisar statens och kommunernas inkomst af rusdryckshandteringen, äfvensom de utgifter den förorsakar stat och kommun samt enskilda, och därefter framlägga förslag, hvartill utredningen kan gifva anledning».

Såsom motiv för denna hemställan framhåller motionären, hurusom vetenskapen allt mer och mer utforskat alkoholens skadliga verkningar på människokroppen; att dryckenskapen i religiöst och sedligt afseende bevisat sig såsom ett mäktigt hinder för allt godt och förädlande verk

Bih. till Riksd. Prot. 1906. 8 Saml. 2 Afd. 2 Band. 4 Häft. (N:o 4.) 1

bland människorna samt att statistiken ådagalagt och alltjämt ådagalägger »hvad nöd, brott, elände och sorg dryckenskapen åstadkommer, i det att fattigdom, sjukdom och vansinne förorsakas i många fall däraf, äfvensom att fängelserna fyllas samt osäkerheten på gator och vägar mestadels beror på att folk berusar sig».

Inför detta förhållande anför motionären vidare: »Allt visar ju tydligt för enhvar, som vill se samt vill erkänna det, att rusdrycksförbrukningen är orsaken till mycket ondt i samhället, ja, är en samhällssjukdom, som borde, ja måste botas. Hvarför, frågas då, får något sådant fort-fara, när det har att påvisa endast skuggsidor och fördärfbringande följder samt således är förlustbringande för landet? Härtill svaras måhända, att det är inkomstbringande för stat och kommun, i det att handteringen tillför desamma ansemliga belopp i skatt och försäljningsavgifter, hvilka för dem äro nödvändiga för att få debet och kredit att gå ihop.»

I betraktande af att ovisshet i förenämnda afseende ännu råder, har det synts motionären vara på tiden att med anlitande af statistiskt material — såväl nu tillgängligt som ock sådant, hvilket i den vägen kunde uppbringas — en utredning komme till stånd, hvilken så allsidigt som möjligt visade, huruvida »affären bär sig och har rätt att fortgå, eller om den bör afvecklas för att så mycket möjligt är inskränkas, eventuellt upphöra». Omnämnda utredning skulle enligt motionärens förslag »å ena sidan upptaga alla inkomster af rusdryckshandteringen samt å andra sidan hvad den kostar stat och kommun i ökad fäng-, hospitals- och sjukvård samt ökad polisunderhåll och fattigvård, äfvensom förluster för landet i förlorad arbetskraft, olyckor, hvartill dryckenskapen mer eller mindre varit orsak, och skadegörelse å egendom genom densamma samt för öfrigt allt, som kan hänföras hit.»

För att vinna en närmare inblick i den af motionären väckta frågan, har utskottet granskat den officiella statistiken rörande rusdryckshandteringen i vårt land, för så vidt densamma varit för utskottet tillgänglig, och sökt ur denna statistik insamla uppgifter för år 1903—1904 rörande de inkomster och utgifter, staten och kommunerna veterligen haft af denna handtering. Detta försök har emellertid strandat på att full-

ständiga uppgifter icke stå att erhålla rörande dessa poster. Vål kunna de *direkta* inkomster, som staten och kommunerna uppbära i exempelvis tillverkningsskatt och tullavgifter samt i andelar af brännvinsförsäljningsmedlen, ganska säkert angifvas, men däremot finnes för närvarande ingen möjlighet att ens approximativt beräkna de helt visst mycket afsevärda *indirekta* inkomsterna af rusdryckshandteringen, bestående bland annat i bötesbelopp samt i skatter, som inflyta från sådana fastigheter, affärer och löner m. m., hvilka stå i samband med rusdryckshandteringen. Och söker man utreda, hvilka utgifter staten och kommunerna årligen få vidkännas till följd af rusdryckshandteringen, mötes man af ännu större svårigheter. Dessa utgifter ingå väsentligen i de kostnader, som af staten, landstingen och de särskilda kommunerna bestridas för hospitalsvårdens och den allmänna hälso- och sjukvårdens räkning, för de allmänna uppfostringsanstalterna för sinnesslöa och vanartade barn, för fattigvården, för fångvården, för polisväsendet o. s. v. Men huru mycket af de för nämnda ändamål utgående beloppen, som rätteligen bör skrivas på rusdryckshandteringsens räkning, är åtminstone för närvarande omöjligt att afgöra.

Visar det sig sålunda, att den af motionären begärda utredningen icke ens kan leda till ett tillfredsställande resultat, då fråga blott är om staten och kommunerna, så ligger det, snart sagdt, i sakens natur, att samma utredning blir alldeles utförbar, såvida den, såsom motionären begärt, äfven skall utsträckas till de enskilda samhällsmedlemmarna. Utskottet har visserligen icke förbisett, att motionären endast hemställt om att utredning för de enskildes vidkommande skulle ske beträffande deras *utgifter* i följd af rusdryckshandteringen, men detta förenklar, enligt utskottets mening, icke saken, då vid sådant tillvägagående beräkningarna, därest de vore möjliga att verkställa, skulle leda till ett synnerligen felaktigt resultat, eftersom många enskilda samhällsmedlemmar också tillföras afsevärda *inkomster* af rusdryckshandteringen. Hvarken beträffande de enskildes inkomster eller utgifter torde det emellertid härvidlag vara möjligt att ens närmelsevis kunna åstadkomma någon utredning, då dessa belopp af helt naturliga skäl undandra sig alla exakta beräkningar.

En utredning af rusdryckshandteringsens debet och kredit i den utsträckning motionären afsett synes för öfrigt utskottet vara skäligen obehöfelig, då det väl torde vara själfklart, att affären icke kan gifva annat än förlust till slutresultat, därest utgifterna för de många enskilde, som bruka rusdryckerna, också medräknas. Ty i sista hand är det dock

alltid dessa, som få bära kostnaderna för hela rusdryckshandteringen och betala såväl varornas produktionsvärde som statens, kommunernas och de enskildes vinst af handteringen, alldeles oafsedt de förluster, som tillfogas så många af rusdrycksförbrukarne genom sjukdom, förlorad arbetskraft, förstörda framtidsutsikter o. s. v.

Det syfte, motionären afsett att vinna med sitt förslag, nämligen inskränkning i möjligaste mån af rusdryckshandteringen, synes också utskottet kunna nås på andra vägar och med andra medel. Ett af dessa medel är onekligen en god undervisning om rusdryckernas verkningar, stödd på väl bestyrkta fakta och en noggrant utarbetad statistik. Våra nuvarande statistiska berättelser ägna sig icke synnerligen för detta ändamål, hvilket nog torde vara lätt förklarligt, då de ju fått för sig uppställda helt andra uppgifter och därför icke ofta taga speciell hänsyn till rusdryckshandteringen och resultaten af densamma. Tvifvelsutan skulle det dock vara till stort gagn i striden mot rusdryckerna, om vår officiella statistik, såvidt möjligt, upptog primäruppgifter, i hvilka orsaksförhållandet mellan rusdrycksförbrukningen och de företeelser, de särskilda statistiska berättelserna äro afsedda att belysa, blefve utredt, ehuru det nog torde visa sig att äfven en sådan utredning ofta är för- enad med öfvervinnerliga svårigheter, emedan bedömandet af orsak och verkan i hithörande fall är så starkt beroende af personlig uppfattning.

I anslutning till hvad utskottet sålunda uttalat, och då den utredning, motionären föreslagit, befunnits omöjlig att åstadkomma, får utskottet alltså, med behjärtande af motionens goda syfte, hemställa,

att den ifrågavarande motionen icke må till någon
Andra Kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 2 mars 1906.

På utskottets vägnar:

RICH. WAWRINSKY.